

ВІДГУК
офіційного опонента
Колгатіна Олександра Геннадійовича
на дисертацію та автореферат
Романишин Юлії Любомирівни
*«Теоретичні і методичні засади проектування
веб-базованого освітнього середовища університету»*
на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук
зі спеціальності 13.00.10 – Інформаційно-комунікаційні технології в освіті

Актуальність теми дослідження

Розвиток веб-базованих освітніх середовищ є одним із пріоритетних напрямів досліджень в галузі інформаційно-комунікаційних технологій в освіті. Освітня Україна пройшла шлях від впровадження елементів комп'ютерної грамотності, опанування базовими технологіями застосування Інтернет-ресурсів у освітньому процесі до впровадження потужних інформаційно-комунікаційних педагогічних середовищ, які є суттєвим внеском у розвиток світової науки. За останні роки зросла потреба в інноваційних підходах до навчання, що дають змогу підвищити ефективність онлайн-освіти та забезпечити більш якісну підготовку студентів.

Сучасні інформаційно-комунікаційні освітні середовища орієнтовані на обмін знаннями й забезпечують ефективне управління освітньою діяльністю студентів, допомагають досягати програмних результатів навчання в більш зручний та доступний спосіб. За допомогою освітніх середовищ можна забезпечити індивідуалізований підхід до навчання та особистісно-зорієнтовану роботу з кожним студентом – це новий рівень розвитку освітнього процесу. Інтелектуальні освітні середовища є зручним та ефективним засобом контролю знань студентів і забезпечують зручний зв'язок між учасниками освітнього процесу. Віртуальні освітні середовища на основі соціальних мереж забезпечують різноманітні види обміну інформацією, допомагають студентам спілкуватися один з одним і навчатися разом. Формуванню загальних та спеціальних компетентностей майбутніх фахівців сприяють онлайн-дискусійні форуми, спільні групові проєкти, наставництво та підтримка інформаційних ресурсів з використанням інструментів соціальних мереж, онлайн-події такі, як вебінари, гостьові лекції, віртуальні конференції тощо, обмін навчальними та іншими ресурсами. Всі наведені приклади бурхливого розвитку інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища свідчать про необхідність розвитку відповідної педагогічної теорії, здатної забезпечити органічне поєднання різноманітних підходів та синергізм їх взаємодії, показати шляхи оптимізації освітнього середовища, яке в цілому стає інформаційно-комунікаційним.

Дослідження Романишин Юлії Любомирівни спрямовано на вирішення означених проблем, що й визначає його надзвичайну актуальність.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертація містить результати наукових досліджень авторки, які були отримані у процесі науково-дослідних робіт, що виконувалися в Івано-Франківському національному технічному університеті нафти і газу на кафедрі документознавства та інформаційної діяльності та на кафедрі інженерії програмного забезпечення. Авторка була виконавцем тем науково-дослідних робіт: «Проблеми професійної підготовки фахівців документно-інформаційної сфери в контексті євроінтеграції» (2014–2016, ДР № 0110U005846); «Документно-інформаційне забезпечення розвитку енергетичної безпеки України: завдання та перспективи підготовки фахівців» (2016–2019, ДР № 0110U005846); «Інформаційно-комунікаційні технології та документознавчі дослідження в паливно-енергетичному комплексі нафтогазової сфери» (2020–2023, ДР № 01200U104104); «Наукові засади побудови інтелектуальних інформаційних систем контролю та управління об'єктами та процесами нафтогазової інженерії на основі баз даних, баз знань та хмарних сховищ» (2021–2022, ДР № 0121U113584).

Основні наукові положення дисертації, їх новизна, достовірність та обґрунтованість

Аналіз дисертації Ю. Л. Романишин показав, що авторка з належною повнотою схарактеризувала досліджувану проблему, розробила науковий апарат дослідження, сформулювала завдання, які було послідовно розв'язано, що дало змогу отримати нові теоретично обґрунтовані та практично значимі для освітнього процесу результати.

У першому розділі монографії «Теоретичні підходи до реалізації веб-базованого освітнього середовища закладу вищої освіти» виокремлено та схарактеризовано основний понятійно-категоріальний апарат дослідження; обґрунтовано ключове поняття дослідження «веб-базоване освітнє середовище», визначено та проаналізовано складники веб-базованого освітнього середовища; розглянуто віртуальні освітні спільноти закладу вищої освіти, як основні елементи в процесі освітньої комунікації; охарактеризовано мережу знань університету та її елементи; здійснено аналітичний огляд вітчизняних та зарубіжних цифрових платформ освітніх середовищ ЗВО.

У другому розділі «Теоретико-методологічні засади проєктування веб-базованого освітнього середовища» представлено загальну методiku дослідження, охарактеризовано методологічні підходи до проєктування освітнього середовища ЗВО засобами соціально-комунікативних технологій; розроблено та обґрунтовано процесуальну модель проєктування веб-базованого

освітнього середовища університету; означено та охарактеризовано критерії та показники оцінювання ефективності використання проєктованого веб-базованого освітнього середовища університету.

У третьому розділі «Веб-базоване освітнє середовище: педагогічні умови та соціально-комунікативні адаптивні педагогічні впливи» окреслено та проаналізовано підходи до моделювання процесів обміну знань в освітньому середовищі; розглянуто формування веб-базованого освітнього середовища передачі знань у закладах вищої освіти; здійснено структурування областей адаптивних педагогічних впливів та ефектів і визначено показники їх вимірювання; розроблено педагогічні умови та модель імплементації функціональності веб-базованого освітнього середовища.

У четвертому розділі «Реалізація засобів соціального програмного забезпечення у веб-базованому освітньому середовищі технічних університетів» розглянуто інформаційно-педагогічні аспекти застосування соціального програмного забезпечення в освітньому процесі вищої школи; здійснено концептуалізацію новітніх інструментів знаннево-базованих комунікацій у веб-базованому освітньому середовищі технічних ЗВО; розроблено методику проєктування та використання веб-базованого освітнього середовища університету на основі гібридизації інструментів соціального програмного забезпечення; описано експериментальне дослідження та основи організованого педагогічного експерименту та проаналізовано отримані результати. Висновки є чіткими, завершеними та вагомими. Вони сформульовані відповідно до поставлених завдань та результатів педагогічного експерименту.

Основні положення представленого дослідження впроваджені в педагогічну практику ЗВО України, що підтверджує високу ефективність та результативність запропонованої методики проєктування та використання веб-базованого освітнього середовища із знання-орієнтованим інформаційним обміном у процесі підготовки студентів інформаційного та ІТ-напрямів.

Достовірність та об'єктивність наукових результатів і висновків дослідження забезпечується теоретично-методологічною обґрунтованістю його основних положень, використанням новітніх підходів і методів дослідження максимально релевантних до його гіпотези, предмету, об'єкту, мети, завдань, ґрунтовним аналізом фахової джерельної бази, рівнем залучення реальної студентської аудиторії, поєднанням доступних методологій кількісного аналізу отриманих експериментальних даних та їх опрацювання методами комп'ютерної статистики.

Повнота відображення результатів дослідження в опублікованих працях і авторефераті

Автореферат дисертації за змістом і оформленням відповідає вимогам МОН

України. Зміст автореферату повністю відображає основні положення дисертації.

Результати дослідження викладено у 65 наукових працях, серед яких 2 монографії, 12 статей у наукових фахових виданнях України, 16 публікацій у виданнях, що індексуються Scopus та WoS, 8 публікацій в інших виданнях України, 17 тез доповідей у матеріалах конференцій, 10 праць науково-методичного характеру (1 навчальний посібник, 3 конспекти лекцій, 1 практикум, 5 методичних вказівок).

Значення для науки і практики, можливі конкретні шляхи використання результатів дослідження

Наукова новизна і теоретичне значення одержаних результатів полягає в тому, що в роботі вперше:

- експериментально визначено та теоретично узагальнено особливості знання-орієнтованого інформаційного обміну та взаємодії суб'єктів освітнього процесу в умовах застосування соціально-комунікативних технології в освітньому середовищі університету, побудовано модель отримання знань в освітній віртуальній спільноті;

- обґрунтовано теоретичні і методичні засади проєктування веб-базованого освітнього середовища університету (визначено педагогічні умови, запропоновано модель, етапи проєктування, умови та мету застосування соціально-комунікативних технологій, критерії та показники оцінювання ефективності тощо);

- розроблено згідно зазначених засад й експериментально перевірено веб-базоване освітнє середовище в Івано-Франківському національному технічному університеті нафти і газу на кафедрі документознавства та інформаційної діяльності та на кафедрі інженерії програмного забезпечення;

- уточнено термінологічний апарат з теми дослідження.

Привертає увагу значний обсяг експериментального матеріалу стосовно особливостей взаємодії учасників освітнього процесу під час застосування сучасних засобів асинхронної комунікації. Цей експериментальний матеріал створює підґрунтя для подальшого дослідження феномену застосування соціальних мереж в освітньому процесі.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що розроблено:

- методику проєктування та використання веб-базованого освітнього середовища університету;

- навчально-методичні матеріали для викладачів та здобувачів вищої освіти за спеціальностями 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», 121 «Інженерія програмного забезпечення» та суміжних до них. А саме: навчальний посібник «Знання-орієнтована інформаційна діяльність засобами

соціальних комунікацій»; конспекти лекцій «Електронна комерція», «Моделювання IT-інновацій»; практикум з дисципліни «Інформаційний менеджмент»; методичні матеріали для практичних занять та самостійної роботи з дисциплін: «Інформаційний менеджмент», «Інформаційний маркетинг», «Наукометрія та інфометрія»; методичні матеріали для виконання курсових робіт з курсу «Інформаційний менеджмент»; методичні рекомендації «Проектування веб-базованого освітнього середовища засобами соціального програмного забезпечення»; е-навчальний курс «Інформаційний менеджмент»; створено групи в соціальних месенджерах для освітніх комунікації з навчальних предметів («Інформаційний менеджмент», «Інформаційний маркетинг» тощо).

Матеріали дослідження можуть бути використані в освітньому процесі різних ЗВО для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) і другого (магістерського) рівнів вищої освіти за спеціальностями 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», 121 «Інженерія програмного забезпечення» та суміжних до них. Рекомендації сформульовані у дослідженні можна застосувати для самоосвіти здобувачів, наукових і науково-педагогічних працівників ЗВО і наукових установ шляхом формування відповідних мереж знань у ВБОС.

Дискусійні положення та недоліки дисертаційної роботи:

1. Авторка приділяє значну увагу питанням особистісно-орієнтованого підходу до кожного студента. На наш погляд, ефективність реалізації особистісно-орієнтованого підходу можна було підвищити за умови розвитку в межах веб-орієнтованого освітнього середовища системи педагогічної діагностики, яка б допомагала студенту обрати індивідуальний шлях опанування програмних результатів навчання та набуття компетентностей згідно стандарту освіти. Різноманітність форм інформаційного обміну та застосування інтелектуальних інформаційних технологій у освітньому середовищі створюють відповідне підґрунтя для педагогічної діагностики та педагогічного прогнозування ефективності варіантів реалізації технології навчання.

2. Авторкою проведено порівняльний педагогічний експеримент, результати якого підтверджують гіпотезу дослідження, що доведено із використанням відомих критеріїв перевірки статистичних гіпотез. Під час подання результатів обчислення імовірності помилки першого роду (p-value) доцільно було обмежитися 1-2 значущими цифрами, враховуючі наближений характер застосованих методів статистичного аналізу.

3. Дослідження Ю. Л. Романишин передбачає новий рівень комунікативної взаємодії учасників освітнього процесу й ґрунтується на досягненнях світової та вітчизняної науки в галузі розвитку інформаційно-комунікаційних педагогічних середовищ. Так, на сторінці 152 авторка зазначає «... чітко виражену та наявну гетерогенність ...», що пов'язана із одночасним використанням у освітньому

процесі систем управління навчальною діяльністю, які вже стали традиційними, та інформаційних засобів миттєвої комунікації. Доцільно було більш детально показати особливості інтеграції запропонованого підходу до знання-орієнтованого інформаційного обміну із системами управління навчальною діяльністю, такими як Moodle, Веб-клас ХПІ, Херсонський віртуальний університет тощо, які детально проаналізовані в монографії.

Зазначені зауваження слід розглядати як пропозиції щодо подальшого розвитку дослідження, вони не знижують загальної високої оцінки дисертаційної роботи Романишин Юлії Любомирівни «Теоретичні і методичні засади проектування веб-базованого освітнього середовища університету» представлену на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук.

Загальна оцінка дисертаційної роботи

Представлена дисертаційна робота «Теоретичні і методичні засади проектування веб-базованого освітнього середовища університету» є самостійно виконаною, завершеною кваліфікаційною науковою працею.

У дослідженні Ю. Л. Романишин отримані нові науково обґрунтовані результати, які в сукупності вирішують важливу проблему в галузі теоретико-методичних засад створення і розвитку комп'ютерно-орієнтованого освітнього середовища, електронного науково-освітнього інформаційного простору для комп'ютерної підтримки освіти, навчання та тренування в умовах розвитку інформаційного суспільства і переходу до суспільства знань, що цілком відповідає паспорту спеціальності 13.00.10 – Інформаційно-комунікаційні технології в освіті галузі 01 Освіта/Педагогіка.

Усе вище зазначене дає підстави стверджувати, що дисертаційна робота Романишин Юлії Любомирівни має достатньо високий рівень наукової новизни, теоретичного і практичного значення, відповідає вимогам пп. 9, 11-14 «Порядку присудження наукових ступенів» (зі змінами і доповненнями), а її авторка заслуговує на присудження наукового ступеня **доктора педагогічних наук** зі спеціальності 13.00.10 – Інформаційно-комунікаційні технології в освіті.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри інформаційних систем
факультету інформаційних технологій
Харківського національного економічного
університету імені С. Кузнеця

Олександр КОЛГАТІН
(підписано КЕП)

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ

створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 15:35:10 10.05.2023

Назва файлу з підписом: відгук_опонента_Колгатін_О.Г.pdf.p7s

Розмір файлу з підписом: 330.4 КБ

Назва файлу без підпису: відгук_опонента_Колгатін_О.Г.pdf

Розмір файлу без підпису: 311.6 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: КОЛГАТІН ОЛЕКСАНДР ГЕННАДІЙОВИЧ

П.І.Б.: КОЛГАТІН ОЛЕКСАНДР ГЕННАДІЙОВИЧ

Країна: Україна

РНОКПП: 2412306595

Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 16:10:46 27.04.2023

Сертифікат виданий: АЦСК АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

Серійний номер: 248197DDFAB977E504000000BA55C2004570AB03

Тип носія особистого ключа: Незахищений

Алгоритм підпису: ДСТУ-4145

Тип підпису: Удосконалений

Тип контейнера: Підпис та дані в одному файлі (CAAdES enveloped)

Формат підпису: З повними даними ЦСК для перевірки (CAAdES-X Long)

Сертифікат: Кваліфікований